

Bilgisayar Programlama 2

Ders Notu: 7

Sözlükler (Dictionaries)

- Sözlük, listenin daha genel bir versiyonudur. Örnek, yılın aylarındaki gün sayısını içeren bir liste:

```
days = [31, 28, 31, 30, 31, 30, 31, 31, 30, 31, 30, 31]
```

- Ocak ayındaki gün sayısı `days[0]`, Aralık ayı ise `days[11]` veya `days[-1]`'dir.

- Yılın aylarındaki günlerin sözlüğü:

```
days = {'January':31, 'February':28, 'March':31, 'April':30,  
        'May':31, 'June':30, 'July':31, 'August':31,  
        'September':30, 'October':31, 'November':30, 'December':31}
```

- Ocak ayındaki gün sayısını almak için `days['January']` ifadesini kullanıyoruz. Burada sözlük kullanmanın bir avantajı, kodun daha okunabilir olması ve listedeki hangi indekste belirli bir ayın yer aldığını bulmak zorunda kalmamamızdır. Sözlüklerin başka birçok kullanım alanı da vardır.

Dictionaries

- **Sözlük Oluşturma:** Basit bir sözlük örneği

```
d = {'A':100, 'B':200}
```

- Bir sözlük tanımlamak için onu süslü parantezler içine alırız, {}. Her girdi, iki nokta üst üste ile ayrılmış bir çiftten oluşur. Çiftin ilk kısmı anahtar, ikinci kısmı ise değer olarak adlandırılır. Anahtar, bir indeks gibi davranır.
- Örneğin, ilk çiftte, 'A':100, anahtar 'A', değer 100'dür ve d['A'] 100'ü verir.
- Anahtarlar genellikle string'lerdir, ancak tamsayılar, ondalık sayılar ve daha birçok şey de olabilirler. Aynı sözlükte farklı anahtar türlerini ve farklı değer türlerini de karıştırabilirsiniz.

- **Sözlüklerin değiştirilmesi:**

```
d = {'A':100, 'B':200}
```

- d['A']'yı 400'e değiştirmek için: `d['A']=400`
- Sözlüğe yeni bir madde eklemek için, aşağıdaki gibi atama işlemi yapabiliriz: `d['C']=500`
- Bu tür işlemlerin listelerle çalışmadığını unutmayın. İki elemanlı bir listede L[2]=500 işlemini yapmak, dizin aralığı dışında hatası verecektir. Ancak sözlüklerle çalışır.
- Sözlükten bir öğeyi silmek için `del` operatörünü kullanılır.

```
del d['A']
```

Dictionary Örnekleri

- **Örnek 1:** Bir sözlüğü, gerçek bir tanımlar sözlüğü olarak kullanabilirsiniz:

```
1 d = {'dog' : 'has a tail and goes woof!'},  
2   'cat' : 'says meow',  
3   'mouse' : 'chased by cats'}
```

- Sözlük kullanımına dair farklı bir örnek:

```
1 d = {'dog' : 'has a tail and goes woof!'},  
2   'cat' : 'says meow',  
3   'mouse' : 'chased by cats'}  
4  
5 word = input('Enter a word: ')  
6 d[word] = 'a new word'  
7  
8 print(d)  
9 print(d['cat'])
```

- **Örnek 2:** Aşağıdaki sözlük, Roma rakamlarıyla çalışan bir uygulamada faydalı olacaktır.

```
1 numerals = {'I':1, 'V':5, 'X':10, 'L':50, 'C':100, 'D':500, 'M':1000}
2 print(numerals['X'])
```

- **Örnek 3:** Scrabble oyununda her harfin kendine ait bir puan değeri vardır. Harf değerleri için aşağıdaki sözlüğü kullanabiliriz:

```
1 points = {'A':1, 'B':3, 'C':3, 'D':2, 'E':1, 'F':4, 'G':2,
2 'H':4, 'I':1, 'J':8, 'K':5, 'L':1, 'M':3, 'N':1,
3 'O':1, 'P':3, 'Q':10, 'R':1, 'S':1, 'T':1, 'U':1,
4 'V':4, 'W':4, 'X':8, 'Y':4, 'Z':10}
5
6 word = input("Enter a word: ").upper()
7
8 total = 0
9 for c in word:
10 | total += points[c]
11
12 print(total)
```

- **Sözlük kopyalama:** Liste kopyalamada olduğu gibi, sözlük kopyalama da karmaşık bir işlemdir ve bunun nedenlerini daha sonra ele alınacaktır. Bir sözlüğü kopyalamak için, kopyalama methodu kullanılır:

```
d2 = d.copy()
```

- Operatörde, bir şeyin sözlükte anahtar olup olmadığını belirtmek için kullanılır. Örneğin, aşağıdaki gibi bir sözlüğe sahip olduğu varsayılırsa:

```
d = {'A':100, 'B':200}
```

- Sözlükte bulunmayan bir anahtara başvurmak hataya neden olur. Örneğin, `print(d['C'])` başarısız olur. Bu hatayı önlemek için, bir anahtarı kullanmaya çalışmadan önce, anahtarın sözlükte olup olmadığını kontrol etmek için `'in'` operatörünü kullanabiliriz:

```
1 d = {'A':100, 'B':200}
2
3 harf = input('Bir harf giriniz: ')
4 if harf in d:
5     print('Anahtar değeri: ', d[harf])
6 else:
7     print('Sözlükte yok')
```

- **Sözlüklerde Döngü:** Sözlüklerde döngü oluşturmak, listelerde döngü oluşturmaya benzer. Bir sözlükteki anahtarlarını ve değerlerini sırasıyla yazdıran bir örnek:

```
for key in d:  
    print (key)
```

```
for key in d:  
    print (d[key])
```

- **Anahtar ve değer listeleri:** Aşağıdaki tablo, bir sözlükten anahtar ve değer listeleri elde etmenin yollarını göstermektedir. Bu tabloda `d={'A':1,'B':3}` sözlüğü kullanılmaktadır.

Statement	Result	Description
<code>list(d)</code>	<code>['A', 'B']</code>	keys of d
<code>list(d.values())</code>	<code>[1, 3]</code>	values of d
<code>list(d.items())</code>	<code>[('A', 1), ('B', 3)]</code>	(key,value) pairs of d

- **dict:** 'dict' fonksiyonu, sözlük oluşturmanın başka bir yoludur.

```
d = dict([ ('A', 100), ('B', 300) ])
```

Bu, `{'A':100,'B':300}` sözlüğünü oluşturur.

Alıştırmalar

▪ Soru 1:

- Kullanıcıdan ürün adlarını ve fiyatlarını tekrar tekrar girmesini isteyen bir program yazın. Tüm bu bilgileri, anahtarları ürün adları ve değerleri fiyatları olan bir sözlükte saklayın.
- Kullanıcı ürün ve fiyat girişini tamamladıktan sonra, tekrar tekrar bir ürün adı girmesine izin verin ve ilgili fiyatı veya ürün sözlükte yoksa bir mesaj yazdırın.

```
1  urunler = {}
2
3  while True:
4      urun_adi = input("Ürün adını girin (Çıkmak için 'q' tuşuna basın): ")
5      if urun_adi.lower() == 'q':
6          break
7      fiyat = float(input("Fiyatını girin: "))
8      urunler[urun_adi] = fiyat
9
10 print("\nÜrün girişi tamamlandı.")
11 print("Kaydedilen ürünler:", urunler)
12
13 while True:
14     aranan_urun = input("\nFiyatını öğrenmek istediğiniz ürünü girin (Çıkmak için 'q' tuşuna basın): ")
15     if aranan_urun.lower() == 'q':
16         print("Program sona erdi.")
17         break
18     if aranan_urun in urunler:
19         print(aranan_urun, "ürününün fiyatı:", urunler[aranan_urun])
20     else:
21         print("Bu ürün sözlükte yok.")
```

Alıştırmalar

- **Soru 2:** Önceki problemde oluşturulan sözlüğü kullanarak, kullanıcının bir dolar tutarı girmesine izin verin ve fiyatı bu tutardan düşük olan tüm ürünleri yazdırın.

```
1  urunler = {'elma': 20.0, 'kiraz': 30.0, 'karpuz': 30.0}
2
3
4  # Kullanıcıdan tutar alma
5  tutar = float(input("\nBir dolar tutari girin: "))
6
7  print("\nBu tutardan daha ucuz ürünler:")
8  for urun in urunler:
9      |   if urunler[urun] < tutar:
10     |       |   print(urun, ":", urunler[urun])
```

Alıştırmalar

- **Soru 3:** Bu problem için, bu bölümün başındaki, anahtarları ay adları ve değerleri ilgili aylardaki gün sayısı olan sözlüğü kullanın.
- **(a)** Kullanıcıdan bir ay adı girmesini isteyin ve sözlüğü kullanarak o ayda kaç gün olduğunu söyleyin.
- **(b)** Tüm anahtarları alfabetik sırayla yazdırın.
- **(c)** 31 gün olan tüm ayları yazdırın.

```
1  aylar = {
2      "Ocak": 31,
3      "Şubat": 28,
4      "Mart": 31,
5      "Nisan": 30,
6      "Mayis": 31,
7      "Haziran": 30,
8      "Temmuz": 31,
9      "Ağustos": 31,
10     "Eylül": 30,
11     "Ekim": 31,
12     "Kasim": 30,
13     "Aralik": 31
14 }
15
16 # (a) Kullanıcıdan ay adi alip gün sayisini yazdirma
17 ay = input("Bir ay adi girin: ")
18
19 if ay in aylar:
20     print(ay, "ayinda", aylar[ay], "gün vardır.")
21 else:
22     print("Bu ay sözlükte yok.")
23
```

```
23
24 # (b) Tüm anahtarları alfabetik sırayla yazdirma
25 print("\nAylar alfabetik sırayla:")
26 for ay_adi in sorted(aylar):
27     print(ay_adi)
28
29 # (c) 31 gün olan ayları yazdirma
30 print("\n31 gün olan aylar:")
31 for ay_adi in aylar:
32     if aylar[ay_adi] == 31:
33         print(ay_adi)
```

Alıştırmalar

- **Soru 4:** On adet kullanıcı adı ve şifre içeren bir sözlük kullanan bir program yazın.
- Program, kullanıcıdan kullanıcı adını ve şifresini girmesini istemelidir.
- Kullanıcı adı sözlükte yoksa, program kişinin sistemin geçerli bir kullanıcısı olmadığını belirtmelidir.
- Kullanıcı adı sözlükte varsa ancak kullanıcı doğru şifreyi girmezse, program şifrenin geçersiz olduğunu belirtmelidir. Şifre doğruysa, program kullanıcıya sisteme giriş yaptığını bildirmelidir.

```
1  kullanicilar = {
2      "ali": "1234",
3      "ayse": "abcd",
4      "mehmet": "5678",
5      "zeynep": "pass1",
6      "ahmet": "qwerty",
7      "fatma": "9876",
8      "can": "deneme",
9      "elif": "elif123",
10     "mert": "1111",
11     "selin": "selin22"
12 }
13
14 kullanıcı_adi = input("Kullanıcı adını girin: ")
15 şifre = input("$ifreyi girin: ")
16
17 if kullanıcı_adi not in kullanicilar:
18     print("Bu kişi sistemin geçerli bir kullanıcısı değildir.")
19 else:
20     if şifre == kullanicilar[kullanıcı_adi]:
21         print("Sisteme başarıyla giriş yaptınız.")
22     else:
23         print("Geçersiz şifre.")
..
```

Alıştırmalar

- **Soru 5:** Kullanıcıdan tekrar tekrar takım adını ve takımın kazandığı ve kaybettiği oyun sayısını girmesini isteyin.
- Bu bilgileri, anahtarları takım adları olan ve değerleri [galibiyetler, mağlubiyetler] biçiminde listeler olan bir sözlükte saklayın.
- Yukarıda oluşturulan sözlüğü kullanarak, kullanıcının bir takım adı girmesine izin verin ve takımın kazanma yüzdesini yazdırın.

```
1  takimler = {}
2
3  # Takim bilgilerini alma
4  while True:
5      takim_adi = input("Takim adini girin (bitirmek için q): ")
6
7      if takim_adi.lower() == "q":
8          break
9
10     galibiyet = int(input("Kazandığı oyun sayisi: "))
11     maglubiyet = int(input("Kaybettiđı oyun sayisi: "))
12
13     takimler[takim_adi] = [galibiyet, maglubiyet]
14
15 # Takimin kazanma yüzdesini hesaplama
16 aranan_takim = input("\nKazanma yüzdesini görmek istediğiniz takim: ")
17
18 if aranan_takim in takimler:
19     galibiyet = takimler[aranan_takim][0]
20     maglubiyet = takimler[aranan_takim][1]
21     toplam_mac = galibiyet + maglubiyet
22
23     if toplam_mac > 0:
24         yuzde = galibiyet / toplam_mac * 100
25         print(aranan_takim, "takiminin kazanma yüzdesi: %", yuzde)
26     else:
27         print("Bu takim hiç maç yapmamış.")
28 else:
29     print("Bu takim sözlükte yok.")
```